

Tüpoloogiateade 7TT202309. Maksekaartide kasutamine sanktsioonist kõrvalehoidmisel

MÄRKSÕNAD sanktsioon, sõda, kaardimaksed, kaarditehingud, Valgevene, Eesti, Iraan

Euroopa Liit ja ÜRO on kehtestanud sanktsioone sh, mitmetele autoritaarsetes riikides tegutsevatele riigiettevõtetele, mis panustavad olulisel määral sanktsioneeritud riigi majandusse. Näitena võib tuua Valgevene riikliku naftakontserni Belneftekhim, mis opereerib ka riigi suurimat tanklaketti. Seega võib sihtriiki külastav EL-i kodanik osta sanktsioonisubjektilt (nt Belneftekhim) või tema kontrolli all olevalt ettevõttelt kaupu või teenuseid ning nende eest tasudes tehakse rahalised vahendid rahvusvahelisele finantssanktsiooni subjektile kättesaadavaks. **Niisiis on seesugune teenuse eest tasumine vastuolus sanktsiooni kehtestava õigusaktiga (Nõukogu määrus (EÜ) nr 765/2006), mis keelab sanktsioonisubjektile või tema kontrolli all olevale osapoolle vahendite kättesaadavaks tegemise.** Enamikul juhtudel tasuvad sihtriigis viibivad isikud tarbitud teenuste ja soetatud kauba eest maksekaardiga, kuid vahel ka sularahaautomaadist välja võetud sularahaga.

Rahapesu Andmebüroo kutsub tuvastama sanktsiooni rikkuvaid tehinguid lähtuvalt käesolevas tüpoloogiateates loetletud ohuindikaatoritest või kirjeldatud käitumismustrist. Juhul kui esitate Rahapesu Andmebüroole sellest tüpoloogiast lähtuva teate, palume viidata märksõnale 7TT202309.

Rahapesu Andmebüroo on tuvastanud maksekaartidega tehtavaid tehinguid, millega on tehtud vahendeid sanktsioonisubjektidele kättesaadavaks. Täpsemalt on Eestis väljastatud maksekaartidega teostatud kaarditehinguid¹ sanktsioneeritud ettevõtete valduses või kasutuses olevates kaarditerminalides². Maksekaardiga tehtava sanktsiooni rikkuva tehingu tuvastamine võib osutuda keeruliseks, kuna kaarditehingud toimuvad reaalselt nn *straight through processing*³ põhimõttel. Lisaks autoriseerimissõnum, mis jõuab maksekaardi väljaandjani (nt krediidasutusele), ei pruugi hõlmata kaupmehe juriidilist ID-d ega kaupmehe juriidilist nime. See sisaldab kaupmehega seotud muid andmeid: osaline nimi, kaupmehe ID (mitte juriidiline ID), kaupmehe kategooria kood ja riigikood. Seetõttu ei pruugi autoriseerimissõnumi info olla sanktsiooni tõhusaks sõelumiseks sobiv ega piisav vaid tuleb leida muid riske maandavaid meetmeid.

Sanktsiooni rikkuva tehingu tuvastamise muudab keerulisemaks ka asjaolu, et makseterminali väljastanud (nt Valgevene) krediidasutus ise ei pruugi olla rahvusvahelise sanktsiooni subjekt. Samas on tõenäoline, et makseterminali väljastanud krediidasutuse tahe järgida oma riigi ettevõtte vastu kehtestatud sanktsiooni on madal. Ei saa ka välistada, et makseterminali väljastav krediidasutus või ka kasutaja võivad manipuleerida makseterminali kasutaja nime või muude andmetega. Sellega võib kaasneda olukord, kus kaardimaksed tegemine sanktsiooni subjektile jätkub, kuid sanktsiooni rikkumist on maksekaardi väljastanud krediidasutusel (manipuleeritud andmete tõttu) keeruline tuvastada. Võttes arvesse eeltoodut **avab see Eesti finantssektori riskile, mille raames võidakse Eesti finantsüsteemi kaudu teha rahvusvahelise sanktsiooni subjektidele vahendeid kättesaadavaks.**

¹ Nn *issuing*-teenused

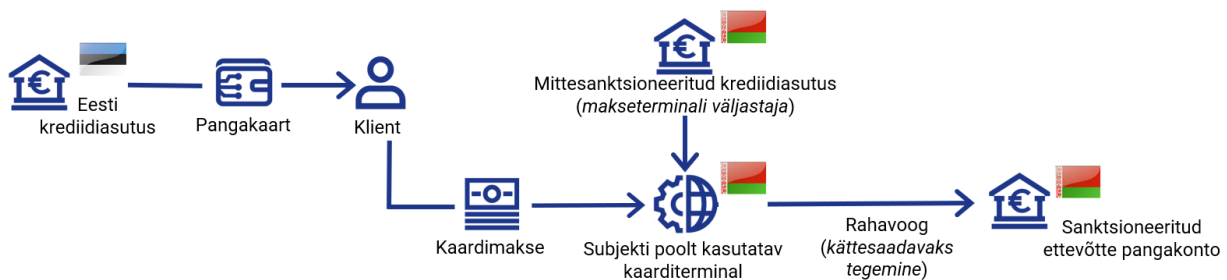
² Nn *point of sale*

³ <https://www.investopedia.com/terms/s/straightthroughprocessing.asp>

Näidiskaasus

- Logistikaettevõtte on krediitiasutuse väljastatud maksekaart.
- Logistikaettevõtte kasutab krediitiasutuse väljastatud maksekaarti, et tasuda Beltamozhservice'i pakutavate teenuste eest.
- Beltamozhservice on Euroopa Liidu Nõukogu määruse nr 765/2006 alusel sanktsioneeritud isik.

Skeem

Ohuindikaatorid krediitiasutustele

Alljärgnevad ohuindikaatorid eraldiseisvalt ei pruugi viidata sanktsiooni rikkumisele, **vaid indikaatoreid tuleks vaadata koostoomes:**

- kaarditehing sooritatakse riigis, mille suhtes on kehtestatud ulatuslikke sanktsioone (nt Iraan, Venemaa või Valgevene);
- autoriseerimissõnumi andmed, nt kaupleja osaline nimi või kaupmehe ID, viitavad sanktsioonisubjektile;
- makseterminali valdaja on finantsasutus (nt Belarusbank), kes tegutseb riigis, mille suhtes on kehtestatud ulatuslikud sanktsioonid;
- makseterminali valdaja/kasutaja on omandi- või kontrollisuhete kaudu seostatav sanktsioonisubjektiga.

*Täheldades äritegevuse käigus kirjeldatud tegevusmustrit või ohuindikaatoreid, palume rakendada tugevdatud hoolsusmeetmeid. Juhul kui tugevdatud hoolsusmeetmete kohaldamise järel kahtlus ei haju, **esitage teade Rahapesu Andmehüroole ning viidake märksõnale „7TT202309“.***